

AHLAKTA ÜÇ BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN¹

John DEWEY

Çev: İlhami ÇITIR^{2**}

Hakkındaki bütün kanıtların ahlakî eylemin ayrılmaz bir parçası olduğunu gösterdiği halde, ahlak teorisinde hak ettiği ilgiyi görememiş olan bir olgu vardır: bu, tam anlamıyla ahlakî olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durumda yer alan çatışma ve belirsizlik unsurudur. Geleneksel tutum, bu durumda yalnızca iyinin ve kötünün çatışmasını görür; böyle bir çatışmada herhangi bir belirsizliğin olmaması gerektiği iddia edilir. Ahlakî fail iyiyi iyi olarak, kötüyü de kötü olarak bilir ve onun hakkında sahip olduğu bilgiye göre birini ya da diğerini seçer. Bu geleneksel görüşün belirli durumlarda doğrulanıp doğrulanmayacağı tartışması üzerinde durmayacağım; pek çok durumda onun doğru olmayacağını söylemek yeterlidir. Ahlakî fail ne kadar bilinçli olursa ve eylemlerinin ahlakî niteliği üzerinde ne kadar dikkat gösterirse, neyin iyi olduğunu keşfetme probleminin zorluğunun ne kadar farkına varırsa; bir ölçüde tümü iyi olan amaçlar ve bazı sebepler yüzünden onu zorlayan vazifeler arasında tereddüt yaşar. Ancak olay yaşandıktan hemen sonra ve tesadüfen alternatiflerden biri basitçe ahlaken iyi ya da kötü olarak görünür. Ahlaksız (immoral) olduğu genellikle düşünülen bir kişinin durumunu alırsak, bu kişinin davranışlarını, hatta suçlarını gerekçelendirme problemiyle uğraşmayacağını biliriz; psikanalistin terimini kullanırsak, o, davranışlarını "rasyonelleştirmek" için bir çaba göstermez.

Yukarıda iddia ettiğim gibi, ahlakî durumların bu problematik karakteri, gerçekleştirilecek olan bir davranışın ahlakî niteliğini düşünmekteki başlangıçtaki belirsizlik, mevcut ahlak teorileri tarafından fark edilmemiştir. Gördüğüm kadarıyla bunun sebebi oldukça basittir. Ahlak teorilerini ayıran farklılıklar ne olursa olsun, onların hepsi, ahlakî yaşamın bir açıklaması olarak tek bir prensip varsayarlar. Bu koşullar altında, ahlakî yaşamın belirsizliği ya da çatışmayı barındırması mümkün değildir. *Ahlaken* konuşursak, çatışma, yalnızca sahte ve görünüştedir. Çatışma gerçekte iyi ve kötü, adalet ve adaletsizlik, vazife ve kapris arasındadır ve o, iyinin, zorunluluğun ve erdem

1 Bu makale, Jo Ann Boydston'un editörlüğünü yaptığı "*The Collected Works of John Dewey*" adı altında yayınlanan John Dewey külliyatındaki "*Later Works Volume 5: 1929-1930*" adlı kitaptan Southern Illinois Üniversitesi yayıncısının izniyle tercüme edilmiştir.

2 **Arş. Gör., Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

özsel (inherent) bir parçası değildir. Entelektüel ve ahlakî olarak, ayrımlar peşinen verilmiştir; böylesi bir bakış açısından çatışma; doğal olarak iyi ve kötü arasında, arzu ve kategorik imperatif arasında, erdeme yatkınlık ve erdemsizliğe düşkünlük arasındaki seçim hakkında bir tereddüt ve bunlar arasında bölünmüş iradenin bir ızdırabıdır. Eğer ahlakî davranış yalnızca bir kaynağa sahipse ve yalnızca tek bir kategori içinde sınıflanmışsa, bu, zorunlu mantıksal sonuçtur. Açıktır ki bu durumda, ahlaka karşıt olabilecek tek güç ahlaksızlıktır.

Bu makalede, çatışmanın doğası hakkındaki bu düşüncenin soyut ve keyfî bir basitleştirme olduğunu kanıtlama girişiminde bulunmayacağım, zaten bu düşünce, olgunun bütün ampirik incelemesine aykırı düşer. Ben sadece, ahlakî gelişme ve karakteri şekillendirmenin ince ayrımlar yapma, iyi ve kötünün önceden fark edilmeyen yönlerini algılama, belirsiz olguların ve her an seçme ihtiyacının olduğunu hesaba katma yeteneğine bağlı olduğu düşüncesini kısaca ve yeri gelmişken ifade edebilirim. Ahlakî çürüme, bu hassas ayrımlar yapma yeteneğinin kaybolmasıyla ve ayırt etme kapasitesinin donuklaşması ve katılaşmasıyla eş değerdir. Kanıtlamaya girişmeksizin bu noktada konumlanarak ahlakî eylemde en azından üç bağımsız değişken (variables) olduğu varsayımını sunmakla kendimi mutlu addedeceğim. Bu değişkenlerin her biri, güçlü temellere sahiptir, ancak her biri farklı bir kaynağa ve farklı işlem tarzına sahip olması sebebiyle, farklı amaçlara hizmet ederler ve yargının oluşumunda farklı güçleri harekete geçirirler. Bu görüş açısından belirsizlik ve çatışma, ahlakta özeldir; o, ahlakî olarak nitelendirilecek herhangi bir durumun karakteristiğidir, ki bu durumda kişi amaç ve iyi sonuçlar, hak ve adil yaklaşım, erdemli davranışın yönü hakkında bilgisizdir ve onları araştırmalıdır. Ahlakî durumun özü, içsel (internal) ve aslı (intrinsic) çatışmadır; yargı ve seçim zorunluluğu, kişinin ortak bir paydaya sahip olmayan güçleri yönetmek zorunda olduğu olgusundan ortaya çıkar.

Giriş babında şunları söyleyelim. Ahlak teorisinde iki karşıt sistem olduğunu biliyoruz: amaç ahlakı ve yasa ahlakı. İlkinin hükmedici, eşsiz ve tekçi prensibi son tahlilde tek bir amaca, üstün ve evrensel bir iyiye indirgenebilir olan amaçlardır. Bu amacın, bu iyinin doğası sıkça tartışılır. Bazıları onun mutluluk (eudaemonia), bazıları haz (pleasure), diğer bazıları ise kendini gerçekleştirme (self-realization) olduğunu söyler. Ancak her bakımdan bu İyi düşüncesi, tatmin ve hoşnutluk anlamında, merkezî bir konumdadır. Hak düşüncesi, iyiden ayrıldığı ölçüde, ikincil ve bağımlıdır; o, iyiyi elde etmenin konusu ya da araçlarıdır. Bir davranışın hakla, yasal ve zorunlu olanla uyumlu olduğunu söylemek, onun yapılmasının iyiye sahip olmayı sağladığını söylemektir, aksi takdirde o anlamsızdır. Yasa ahlakında

bu düşünce tersine çevrilmiştir. Bu ahlakın merkezinde, neyin meşru ya da zorunlu olduğunu buyuran yasa düşüncesi vardır. Doğal iyiler, arzuların tatmini ve amaçların başarılmasıdır; ancak doğal iyiler ahlakî İyile ismi dışında hiçbir ortak şeye sahip değildir. Ahlakî iyi, yasal emirlerle uzlaşmakla iyi olur, bunun tersi doğru değildir.

Şimdi iyi ve hakkın farklı kaynaklara sahip olduğunu iddia etmek istiyorum. Onlar bağımsız kaynaklardan akarlar, dolayısıyla onlardan hiçbiri diğerinden elde edilemez, yine bu yüzden, arzu ve ödev eşit derecede meşru temellere sahiptir ve onları farklı yönlerde hareket ettiren güç, ahlakî kararı gerçek bir problem haline getiren ve ahlakî yargıya ve ahlakî inceliğe canlılığını veren şeydir. Bir yönde ya da diğer yönde önceki ahlakî varsayımların değişmez olmadığını, yasanın ya da iyinin lehinde dengenin değişimini sağlayacak sabit bir prensip olmadığını, ancak ahlakın daha ziyade, kendilerini somut deneyimde doğruladıkları andan itibaren, arzu ve ödevin ileriye dönük taleplerini, birbirleri arasında pratik bir orta durum keşfedecek bir gözle yargılama kapasitesine bağlı olduğunu vurgulamak istiyorum. Orta bir durum, işin başında oluşturulmuş herhangi bir kuralı takip etmeksizin bir taraf kadar diğerine de eğilen bir durumdur. Giriş düşünceleri bu kadar, benim tartışmayı amaçladığım aslî problem, bağımsız değişkenler diye adlandırdığım şeylerin somut deneyimdeki kaynağı ve köküdür. Bu üç faktörün varlığını kabul etmek için hangi sebepler vardır?

İlk olarak; dürtülerin, tutkuların ve arzuların insan davranışında daimî özellikler olduğunu ve yapılacak davranışın yönünü belirlemekte büyük bir rol oynadıklarını hiç kimse inkar edemez. Dürtüler ve arzular, basiret (foresight) olmadan işlediğinde, kişi değerleri kıyaslayamaz ya da yargılayamaz. En güçlü eğilim, sürekli olarak desteklenir ve onun yolu takip edilmeye çalışılır. Ancak kişi, arzunun yerine getirilmesiyle ortaya çıkabilecek sonuçları önceden öngördüğünde, durum değişir. Dürtüler olarak ölçülemeyen dürtüler, onların sonuçları düşünüldüğünde ölçülebilir olur. Kişi onların dışsal sonuçlarını gözünde canlandırabilir ve böylece iki karşıt olduğunda onları kıyaslayabilir. Bu yargılama, karşılaştırma ve hesaplama davranışları kendilerini tekrarlar, basiret ve düşünmenin kapasitesindeki artmayla orantılı olarak gelişirler. Böyle bir duruma uygulanan yargılar baştan sona incelenebilir, düzeltilir ve başka durumlardan taşınan yargılar tarafından daha fazla açık kılınabilir, önceki tahminlerin ve hareketlerin sonuçları, iş gören araçlar olarak kullanılabilir.

Zaman içerisinde iki ahlak kavramı oluşturulmuştur. Bunlardan biri, onların sebep olduğu sonuçları düşünerek, dürtüleri yönlendiren ve yöneten bir işlev olarak akıl kavramıdır. Bu şekilde anlaşılan "Akıl" (Reason), basit

bir basiret ve karşılaştırma yetisinden başka bir şey değildir. Fakat bu yeti, yüce değerlerin en yüksek bir tabakasına yerleştirildi ve onun başardığı şey dolayısıyla veya davranışı oluşturan hareketleri sıra içine yerleştiren düzen ve sisteme binaen o, övgüyle nitelendirildi.

Ahlakî deneyimden ortaya çıktığını gördüğümüz diğer bir kavram, bütünlüklü ve tutarlı bir sistem oluşturan ve genelleştirilmiş ve kapsamlı bir amaca katılan *amaçlar (ends)* kavramıdır. Basiret, objektif sonuçları ortaya çıkarmak için kullanıldığı sürece, bir amaç düşüncesi apaçaktır; sonuçlar, tahayyül edilen hareketin doğal sınırı, hedefi ve amacıdır. Ancak bu andan itibaren tikel yargı eylemlerinin akıl diye adlandırılan genel ahlakî işlev içinde düzenlenmesi, amaçların bir sınıflandırmasının oluşturulması, biri hakkında doğru bulunan tahminlerin düşüncede diğerlerine uygulanması önemlidir. İlk atalarımız sağlık, zenginlik, savaşta cesaret gibi amaçlarla oldukça erken dönemde zihinlerini meşgul etmişlerdi. Emsallerinden daha fazla muhakemeye dayanan insanlar, bu genelleştirilmiş farklı amaçları, düzenlenmiş bir yaşam planının unsurları olarak incelemek, onları en kapsamlı olandan daha az kapsamlı olanına doğru bir değerler hiyerarşisinde sıralamak ve dolayısıyla tek bir amaç, diğer bir deyişle bütün makul eylemlere ışık olan bir iyi düşüncesini tasarlamak cesaretini gösterdiklerinde ikinci bir düzeye ulaşıldı.

Bu süreç başarılı olduğunda, ahlak teorisinin bir şekli oluşturuldu. Düşünce tarihine geniş bir bakış açısıyla bakarak, deneyimin bu belirli aşamasını açık şekilde ifade edenlerin Yunan düşünürleri olduğu ve onların ahlak teorisine daimî katkısı olarak insan yaşamının bütünlüğü, mükemmelliği ve ayrıca amaçlar düşüncesi, amaçların hiyerarşik sıralaması ve bu sıralama ile Akıl arasındaki yakın ilişki düşüncesinin kaldığı söylenmelidir. Ayrıca hâkim Yunan felsefesi, evreni, bütün doğal süreçlerin rasyonel ve ideal şekilde kendini gerçekleştirme eğiliminde olduğu bir kozmos olarak görür ve dolayısıyla insan davranışı hakkındaki bu görüş, yaşadığımız evren hakkında ortaya konulan düşüncenin genişletilmesidir. Yasa, iradenin ya da emrin ifadesi olarak değil, sadece, gerçekte bir amacın gerçekleştirilmesinde gerekli olan değişimlerin bir düzeni olan, aklın bir ifadesi olarak düşünülür.

Yunan ahlak teorisinden aldığımız mirasın, davranışla ilgili fiilî insan deneyiminin bir aşamasını ifade ettiğinden şüphe duymuyorum. Bununla birlikte, onun kuşatıcı boyutta davranışı kapsadığını söylemek oldukça farklı bir meseledir. Yunan şehir devletinin katı şekildeki yerel karakteri, bu devletin meseleleriyle vatandaşlarının çıkarları arasındaki son derece canlı ilişki, Atina'da –filozofların yararlandığı bir deneyim olan- yasamanın tartışma

ve müzakerenin bir işlevi olması ve dolayısıyla, en azından ideal anlamda, yasanın aklî düşünmenin bir tezahürü olması sebebiyle, Yunan felsefecilerine göre sosyal talepler ve yükümlülüklerin akılla ilişkili olan amaçların kategorisi altında kapsanması mümkündür -*ya da bana öyle görünüyor*-. Yunan politik toplumunun oldukça küçük olması, bu topluluğun aldığı kararların -kuralına uygun bir şekilde yapıldığında- toplumun makul düşüncelerinin bir ifadesi, yani düşüncelerin yönettiği amaçlar doğrultusunda yapılmış olarak görülmesini mümkün kılmıştır. İradenin buyruklarını ifade eden yasalar keyfi ve tiranca; tutkunun meyvesi olanlar ise bozuk ve kafa karıştırıcı olarak görülüyordu.

Belki de yalnızca böyle bir sosyal ortamda kanun ve zorunluluk, katı diyalektik hüner sergilemenin dışında, araçların amaçlara rasyonel bir uyumu ile özdeşleştirilebilir. Üstelik Yunanlıların pratik siyasal yönetimde başarıyı elde etmekteki zayıflıkları, onulmaz fitnecilikleri ve düzensizliklerinin, amaçların içyüzünü kavrama ve araçların hesaplanmasının sosyal ilişkiler için doğru ve sağlam bir temel sağlayacağı düşüncesinin itibarını sarstığı düşünülür. Tüm bu olaylar sonunda, Romalılar arasında sonunda akıl ve kanunla ilgili oldukça farklı düşünceye sebep olacak sosyal düzen, istikrarlı yönetim ve dengeli idare için bir sezgi buluruz. Akıl, şeyleri bir arada tutan ve birini diğerine uymaya ve birlikte çalışmaya zorlayan evrensel gücün bir çeşididir ve yasa, düzen için bu zorlayıcı gücün bir tezahürüdür. Hizmetler, vazifeler ve ilişkiler amaçlara ulaştıran araçlar olmaları açısından değil, karşılıklı uyum, karşılıklı uygunluk ve ahenk açısından ahlak teorisinin merkezi olmuştur.

Şimdi bu teori normal deneyimdeki bir olguya da tekabül eder. Birlikte yaşayan insanlar kaçınılmaz bir şekilde birbirleri üzerinde taleplerde bulunur. Her biri, yaşama ve eylemde bulunmanın bütün olguları yoluyla bilinçsiz bir şekilde, kendi amaçları için diğerlerini sınırlamaya, onları kendi yaşam planına yardımcı araçlar olarak kullanmaya çalışır. Diğerleri tarafından yapılan davranışın bazı tarzları üzerinde ısrarcı olmayan normal insan yoktur. Taleplerine uygun eylemlere zorlamak, itaat ve riayeti sağlamlaştırmakta diğerlerinden daha iyi konumda olan ebeveynler ve yöneticiler ve hatta güçleri oranında taleplerde bulunan gençler bile, kendilerinin belirli beklentilerini diğerlerinin davranışlarındaki standartlar olarak ileri sürerler. Diğerleri üzerinde taleplerde bulunan birinin bakış açısından talep uygundur, çünkü o, yalnızca kendi amacını gerçekleştirme sürecinin bir parçasıdır. Kendisinden talepte bulunulan biri açısından talep, gerçekte, onun bir çıkarıyla uyumlu olmadıkça, despotiktir. Ancak talep eden kişi, diğerleri üzerinde taleplerde bulunmak da zorundadır ve sonuç olarak, sosyal şartlara uygun olarak az ya da

çok karşılıklı olan, genel olarak kabul edilmiş, yani açık bir isyan dışında cevap verilen, belirli bir talepler dizisi ya da sistemi şekillenir. Talepte bulunanların bakış açısından bu talepler haklardır; bu taleplere maruz kalanlar açısından onlar vazifelerdir. Bütün bu kurulu sistem, açık bir protestoya uğramaksızın kabul edildiği sürece, günümüzdeki otorite prensibini (Jus, Recht, Droit), yani başkalarından talepte bulunmak ve bu talepleri yerine getirmek için sosyal olarak yetkilendirilmeyi oluşturur.

Şimdi bana neredeyse apaçık görünüyor ki; değerlerinin davranışları üzerinde taleplerin bu kullanımının temellerinde ve ortaya çıkışının doğal tarzında, rasyonel teleolojik amaçlar ve iyilerin bütün prensiplerine nazaran bağımsız bir değişken vardır. Belirli bir insanın, arzularını tatmin etme adına, diğerleri üzerinde talepler oluşturduğu bir gerçektir. Ancak bu olgu, bu talebi, hak olarak tayin etmez. Bu olgu ona ahlaki bir otorite vermez, özünde (in and of itself) o, haktan daha fazla, gücü ifade eder. Hak olması için onun arkasında sadece talepte bulunanın mutlak gücü değil, toplumun duygusal ve zihinsel onayına sahip razı olunmuş bir talep olmalıdır. Şimdi kuşkusuz iyinin hala hakim prensip olduğu, hakkın ona bir araç olduğu, değişenin yalnızca aranılanın bireysel bir amaç değil, toplumun refahı olduğu şeklinde bir itiraz olabilir. Bu itiraz"iyi" ve"amacın" şimdi yeni ve özsel olarak farklı bir anlam kazandığı gerçeğini örtbas eder; bu kavramlar artık bir bireyin arzularını tatmin edecek şeye işaret etmez ancak bireyin, ait olduğu bir sosyal grubun bakış açısından geçerli ve önemli olanın farkına vardığına işaret eder. Neyin hak olduğu, bireyin karşısına uyması gereken bir talep, bir gereklilik olarak çıkar. Birey, otoriteye sahip olma iddiasını kabul ettiği ve bu iddia itaat edilmesi uygun olan salt dışsal bir gücü ifade etmediği sürece, hak olma anlamında"iyi"dir. Bu yalın bir gerçektir. Fakat o, arzuların doğal olarak eğilim gösterdiği şeyler olarak iyi değildir. Aslında başlangıçta o, kendisini doğal bir arzuyu engelliyor ve sınırlıyor gibi sunar, aksi takdirde o, kabul edilmesi gereken bir talep olarak hissedilmez. Söz konusu şey zamanla alışkanlık yoluyla arzunun bir amacı olabilir, ancak bu gerçekleştiğinde, onun hak ve otoriter olma niteliği kaybolur ve o, sade bir şekilde iyi olur.

Benim tartıştığım bütün konu basitçe şudur: kendilerini arzuyu tatmin edici olarak sunan ve dolayısıyla iyi olan amaçlar ile kişinin gerçekleştirilmesi gereken davranış üzerinde talepler oluşturmak şeklinde ortaya çıkan amaçlar arasında kaynak ve işlem tarzı açısından özsel bir farklılık vardır. Hiçbiri diğerine indirgenemez.

Ampirik olarak ahlakta üçüncü bir bağımsız değişken vardır. Bireyler başkalarının davranışını över veya ayıplar; tasvip eder veya kınar; destekler

veya suçlar; ödüllendirir veya cezalandırır. Böylesi tepkiler, karşıdaki insan davranışta bulduktan *sonra* ya da belirli bir davranış tarzı beklentisinden ortaya çıkar. Westermarck duygudaşlığa dayalı güvenmenin (sympathetic resentment) dünya üzerindeki bütün ahlakın öncelikli temeli olduğunu iddia etti. Önceden gösterilen sebeplerle, onun tek temel olduğundan şüphe etmeme rağmen böylesi bir güvenmenin, uygun bir kullanımla birlikte, davranışın doğal ve etkili ampirik fenomeni olduğundan şüphe edilemez. Genel olarak tasvip edilen eylemler ve yatkinlıklar orijinal erdemleri, kınananlar ise orijinal erdemsizlikleri oluşturur.

Övgü ve ayıplama, başkalarının eylemleriyle karşılaşıldığında, insan doğasının kendiliğinden ortaya çıkan tezahürleridir. Onlar, özellikle söz konusu eylem, kahraman olmak için gerçekleştirildiğinde olduğu gibi tehlike içerdiğinde ya da toplumun geleneklerine karşıt olarak rezil bir şekilde sergilendiğinde ortaya çıkar. Ancak kınama ve övme o kadar kendiliğinden, o kadar doğaldır ve biz onların "içgüdüsel" olduğunu söyleriz ki, onlar ne arzunun tatmini elde edildiğinde istenen amaçların düşüncesine ne de başkaları üzerinde belirli talepler oluşturmaya bağlıdır. Onlar amaçlardaki rasyonellik ve uygunluk özelliğine ve haktaki doğrudan sosyal baskı özelliğine sahip değildir. Onlar; ceza ve ödüllendirmeye eşlik eden istemsiz erdem ve erdemsizlik isnatları olduklarında hakkın müeyyideleri olarak ve bir kişi diğerlerinin tasvip edilen tutumlarını takdir etmekle ilgilendiğinde, özel bir durumdaki sonuç hakkında düşünmekte dikkate alınması gereken değerlendirmeler olarak işlev görür. Ancak kategoriler, prensipler olarak erdemler iyi ve haktan keskin bir şekilde farklıdır. Tekrar ediyorum, İyiler, amaçlar ve arzular üzerinde düşünmeyle; hak ve zorunluluk, sosyal olarak onaylanmış ve desteklenmiş taleplerle; erdemler, geniş bir alana yayılmış olan tasvipte ilgilidir.

Yunan teorisinin genelleştirilmiş amaçların varlığından, Romalıların sosyal otoritenin varlığından etkilendikleri kadar, İngiliz ahlak teorisinin de tasvip etme ve kınamanın varlığı tarafından etkilendiklerini görmeksizin hiç kimse onun genel gelişimini takip edemez. İngiliz teorisinin hususiyetlerinden çoğu, yalnızca, yazarlar başka bir problemi tartışıyor gördüklerinde bile, gerçekte en başlıca problemin bu problem olduğu görüldüğünde açıklanabilir olur. Örneğin sempati düşüncesinin oynadığı rolü, bütün iyi ve zorunluluğun kaynağı olarak yardımseverliği (benevolence) görme eğilimini –(sempatinin tasvip organı olması gibi) çünkü o tasvip edilen bir şeydir- ve İngiliz faydacılığında iyi ya da amaç olarak hazzın ve tasvip edilen şey olarak genel mutluluğu arama eğiliminin mantıksız bir kaynaşmasını düşünün. Böylesi düşüncelerle İngiliz ahlak teorisinde öne çıkan taraf, kuşkusuz, davranış amaçları hakkındaki düşünce içinde rasyonelleştirme eğiliminden, yasayı

oluşturan kabul edilmiş taleplerin genel sistemine atfedilen büyük önemden farklı olarak, İngiliz toplumunda birinin davranışına karşı bireylerin tepkilerine karşı yüksek duyarlılığa işaret eder.

Bu üç unsurun bağımsız değişkenler olduğunu iddia etmekle onların hiçbir fiili ahlakî durumda iç içe geçmediğini iddia etme niyetinde değilim. Durum daha çok bunun tersidir. Ahlakî problemler, her bir kaynaktan gelen belirli unsurların elimizden geldiğince birbiriyle uyumlu olmasını sağlamak zorunda olmamız sebebiyle vardır. Her bir prensip ayrı ve üstünse, ahlaki zorlukların ve belirsizliklerin nasıl ortaya çıkabildiğini göremem. (Çünkü bu durumda) İyi kötüye; hak haksızlığa; erdem, erdemsizliğe keskin bir şekilde karşıt olacaktır. Yani, biz arzuyu tatmin eden şeyi ona engel olan şeyden keskin bir şekilde ayırmalıyız. Belirli durumlarda yanlış bir yargıda bulunabiliriz, ancak bu, kategorilerin ayırımı etkilemez. Böylece biz izin verilebilir, meşru şeyleri, yasaklanan gayri meşru şeylerden ayırmalıyız, tasvip edilen ve desteklenen, onaylanmayan ve cezalandırılardan ayırmalıyız.

Bununla birlikte ayırımın bölümleri birbirinin sınırlarını aşar. Arzunun bakış açısından iyi olan şey sosyal taleplerin bakış açısından kötüdür. İlkinin bakış açısından kötü olan şey toplumun görüşü tarafından içtenlikle tasvip edilebilir. Her bir çatışma hakiki ve keskindir ve karşıt faktörleri uzlaştırmak için bir yol bulunmalıdır ya da tekrar resmen ve yasal olarak yasaklanan şeye sosyal olarak izin verilir ya da hatta teşvik edilir. Kendi ülkemdeki alkol yasaklarına ya da daha geniş bir ölçekte, kamusal alanda emredilen şeyle, özel alanda yapılmasına izin verilen, hatta pratikte zekiliğin kanıtı olarak ya da takdire şayan bir azmin belirtisi olarak takdir edilen şey arasındaki uçurum sebebiyle çocukların karşılaştığı zorluklara şahit oluruz. Dolayısıyla Anglosakson ülkelerde rasyonel iyilerin ve resmen, kamusal olarak kabul edilmiş vazifelerin bu şeması, toplumun ekonomik yapısının zorladığı bütün erdem şemasına zıtlık teşkil eder. Bu, bazı boyutlarda, riyakârlığımız hakkındaki ünümüzü açıklayan bir olgudur.

Ahlakî durumlardaki güçlerin fiili çatışmasının ve yapılması gereken şeyle ilgili sonuçlardaki hakiki belirsizliğin oynadığı rol göz önünde tutulduğunda, ahlak felsefelerinin yetersizliklerinin sebeplerinden birinin, bütünsel bir görüş elde etme hevesiyle ahlakî yaşamı fazlasıyla basite indirgemeleri olduğunu düşünme eğilimindeyim. Sonuç, pratiğin girift gerçekleri ile teorinin soyut formları arasındaki bir uçurumdur. Ahlakî durumlardaki bütün unsurları mukayese edilemez (commensurable) tek bir prensibe indirgemenin imkânsızlığını, her bir insanın gerçekten farklı olan güçler arasında yapabileceği en iyi uyumu sağlamak zorunda olduğunu dürüstçe itiraf edecek bir ahlak

felsefesi, davranışın gerçek ikilemlerini aydınlatacak ve çatışan her bir faktörün gücünün daha adil bir takdirini yapmakta bireylere yardım edecektir. Burada kaybedilecek bütün şey, her bir bireyin karşılaşacağı bütün zorluk için peşinen teorik açıdan tek bir doğru çözüm olduğu düşüncesi olacaktır. Kişisel olarak ben bu düşüncenin feshedilmesinin bir kayıp değil, kazanç olacağını düşünüyorum. Katı kurallar ve standartlara yoğunlaşmayı bıraktığımızda bu, insanların eylemde bulunmak zorunda kaldıkları durumlardaki somut unsurlarla daha tam bir şekilde ilgilenmelerine sebep olacaktır.